

سوره سی و پنجم - فاطر

این سوره در مکه نازل شده و ۴۵ آیه دارد.

به نام خداوند بخشنده مهربان

سپاس بر خدائی که آسمان‌ها و زمین را ابداع و ایجاد کرد^۱. و فرشتگان بالدار را دو تا و سه تا و چهار تا پیام آورانی قرار داد. در آفرینش هر چه خواهد می‌افزاید و بر همه چیز توانائی دارد. در رحمتی را که خدا گشاید هیچکس بستن آن نتواند و هر چه را که ببندد بازکننده‌ای بر آن نباشد و او مقتدر داناست! (۱ - ۲)

ای مردم! نعمت‌هایی را که خدا بر شما ارزانی داشته یاد کنید. آیا جز او خالق است که شما را از آسمان و زمین روزی می‌دهد؟ هرگز! جز او معبودی نیست. پس چگونه از راه حق به در برده می‌شوید؟! (ای محمد) اگر تو را تکذیب می‌کنند پیامبران پیش از تو نیز تکذیب شده‌اند! و همه کارها به سوی خدا بازگشت می‌یابد. (۳ - ۴)

ای مردم! وعده خدا راست است. زندگی دنیا شما را فریب ندهد و شیطان فریبده شما را به (بخشایش) خدا نفریبید! همانا شیطان دشمن شماست پس شما هم او را دشمن بدارید. بی‌شک او پیروان خود را دعوت می‌کند که از اهل آتش سوزان باشند! آنان که کافر شدند عذاب سختی بر آنهاست و کسانی که ایمان آوردند و کارهای نیکو کردند برای آنها آمرزش و پاداش بزرگ خواهد بود! (۵ - ۷)

آیا کسی که کارهای زشت به نظرش آراسته آید و آن را زیبا بیند (مانند کسی است که نیک و بد را از هم تمیز می‌دهد؟). بی‌گمان خدا هر که را خواهد در ضلالت خویش رها سازد و هر که را خواهد هدایت نماید (پس ای رسول) جان‌خویش را در حسرت آنها تباه مگردان که خدا بدان چه می‌کنند داناست! (۸)

و خداست که بادها را می‌فرستد و ابری برمی‌انگیزد و با آن زمین موات را آبیاری می‌کنیم و آن را بعد از مردنش با آباران بار دیگر زنده می‌گردانیم. برانگیختن مردگان نیز چنین است! هرکس عزت خواهد (بداند که) عزت‌ها جملگی از آن خداست. سخنان نیکو به سوی او بالا می‌رود و اعمال نیکوست که آنها را بالا می‌برد. کسانی که نیرنگ‌های بد می‌زنند عذابی سخت دارند و نیرنگ‌هایشان تباه می‌گردد! خداست که شما را از خاک آفرید سپس از نطفه‌ای (ایجاد کرد). پس از آن شما را جفت قرار داد. هیچ زنی جز به علم او بار نگیرد و بار نهد. به هیچکس عمر دراز ندهند و از عمر کسی نگاهند مگر این که در کتاب (لوح محفوظ) ثبت شده باشد و این کار بر خدا آسان است. (۹ - ۱۱)

دو دریا یکسان نباشد این یکی آبش شیرین و خوردنش گواراست و آن دیگری شور و تلخ. و شما از هر دوی آنها گوشت تازه می‌خورید و از آنها زیورها درآورده خویشتن را زینت می‌دهید. کشتی‌ها را می‌بینی آب را می‌شکافند و پیش می‌روند تا از فضل الهی رزق و روزی بجوئید باشد که سپاسگزاری کنید. شب را در روز فروبرد و روز را در شب. و خورشید و ماه را مسخر کرده است همگی تا مدت معینی روان باشند. چنین خدائی پروردگار شماست. فرمانروائی از آن اوست. و معبودانی که جز او می‌خوانید، به اندازه پرده نازک روی هسته خرما، در جهان مالک چیزی نیستند! اگر شما آنها را بخوانید دعای شما را نشنوند و اگر هم بشنوند جواب دادنتان نتوانند. آنها روز قیامت به شرک شما منکر^۱. در متن این آیه به جای "خالق"، "فاطر" به کار رفته است و مراد از فطرت آفرینشی است که نظیر و شبیه آن نبوده و آن چه آفریده شده آفرینش نخستین و بی‌شبیه می‌باشد.

شوند و مانند خدای یگانه آگاه شما را از کرده‌هایتان باخیر نگردانند! (۱۲ - ۱۴)
ای مردم! شما به خدا محتاجید و خداست که بی‌نیاز و ستوده می‌باشد! اگر بخواهد شما را می‌برد و خلق تازه‌ای می‌آورد و این برای خدا دشوار نیست! هیچکس (در قیامت) بار گناه دیگری را بر دوش نکشد و اگر گرانباری از دیگران کمک خواهد هیچکس از بار او حمل ننماید اگر چه خویشاوند باشد! تو تنها کسانی را بیم می‌دهی که در نهان از پروردگارشان می‌ترسند و نماز برپا می‌دارند و هر کس پاکیزگی کند برای خود پاکیزگی می‌کند و بازگشت همه به سوی خداست! (۱۵ - ۱۸)

کور و بینا یکسان نیستند. نه تاریکی‌ها و نه نور. و نه سایه و نه تابش آفتاب. و زندگان و مردگان نیز یکسان نباشند. همانا خدا کسی را که خواهد به هدایت شنوا گرداند و تو هرگز نتوانی آنهایی را که در قبرها خفته‌اند شنوا کنی! تو جز بیم‌دهنده‌ای نیستی. ما تو را به حق فرستادیم مژده دهنده (به رحمت الهی) و بیم‌رسان (از عذاب خدا). هیچ امتی نیست که بیم‌دهنده‌ای بر آنها نیامده باشد! و اگر تو را تکذیب می‌کنند پیش از آنان هم پیامبرانشان را، که با معجزه و پیام‌ها و کتاب روشن بر آنها آمده بودند، تکذیب کردند! آنگاه از کسانی که کفر ورزیدند مؤاخذه کردم بنگر عقوبت من چه سخت بود! (۱۹ - ۲۶)

مگر نبینی خدا آب از آسمان فرو باراند و با آن میوه‌های رنگارنگ به وجود آوردیم و از کوه‌ها و راه‌های سفید و سرخ و تیره و تار پدیدار ساختیم. همچنین آدمیان و جانوران و چهارپایان را به رنگ‌های مختلف آفریدیم چنان است، همانا از بندگان خدا دانایانند که از او بیم دارند و خدا بی‌همتای آمرزنده است. کسانی که کتاب خدا را می‌خوانند و نماز می‌گذارند و از آن چه به آنها روزی داده‌ایم در راه خدا، در نهان و آشکار، انفاق می‌کنند تجارتی را امید دارند که هرگز زیان نکند تا پاداش‌های آنها را به تمام بدهد و از فضل خویش بر آنها بیفزاید که او بخشایشگر شکرپذیر است. (۲۷ - ۳۰)

آنچه از کتاب بر تو وحی کردیم حق است و تصدیق‌کننده کتاب‌های پیشین می‌باشد. بی‌گمان خدا بر اعمال بندگان آگاه و بیناست. آنگاه کتاب را، به کسانی از بندگان خویش که برگزیدیم ارث دادیم. پس کسانی از آنان بر خویشان ستم می‌کنند و بعضی میانرو هستند و گروهی از آنان هم به اذن خدا پیشی‌جویندگان در کارهای خیرند. این است آن فضل و بخشایش بزرگ! آنها در بهشت‌های عدن درآیند. با دستبندهای زرین و مروارید آراسته شوند. و لباس‌های آنها حریر نرم باشد! و گویند سپاس بر پروردگاران که غم و اندوه را از ما ببرد. به راستی که خدای ما آمرزگار شکرپذیر است! خدائی که از فضل خویش ما را در این سرای دائم درآورد که در آن هیچ رنجی به ما نرسد و هیچ درماندگی برای ما نباشد! (۳۱ - ۳۵)

و کسانی که کفر ورزیدند برای آنان آتش دوزخ باشد که نه به پایان رسد تا بمیرند و نه از عذاب آن بر آنها کاسته گردد. هر کفرورزنده‌ای را بدین سان کیفر می‌دهیم! در آنجا فریاد برآورند که پروردگارا! ما را (از این آتش) بیرون آر تا کار نیکوئی کنیم غیر از آن چه می‌کردیم! (خطاب رسد) مگر به شما چندان عمر ندادیم که هر که پندگرفتنی بود پند گیرد؟ مگر برای شما بیم‌دهنده‌ای نیامد؟ پس عذاب را بچشید که بر ستمگاران هیچ یاری دهنده‌ای نباشد! (۳۶ - ۳۷)

خدا دانای اسرار و نهانی‌های آسمان‌ها و زمین است و همو بر هر چه در سینه‌هاست آگاه می‌باشد. اوست خدائی که شما را در زمین جانشین قرار داد پس هر که ناسپاسی کند کفرش به‌زیان خود اوست و کفر کافران نزد پروردگارشان جز خشم نیفزاید و کفر آنها جز

زیان چیزی افزون نگرداند! (۳۸ - ۳۹)

به مشرکان بگو آیا شریکان عبادی خود را، که جز خدا می‌خواندید، دیدید؟ به من نشان ده که آنها در زمین چه آفریده‌اند؟ یا در خلقت آسمان‌ها شرکتی داشته‌اند؟ یا ما بر آنها کتاب‌هایی داده‌ایم که از روی آنها حجت روشنی دارند؟ (نه!) بلکه ستمگاران همدیگر را جز به فریب و عده نمی‌دهند! بی‌گمان خداست که آسمان و زمین را از زوال نگاه می‌دارد. و اگر آنها زوال یابند چه کسی جز او آنها را تواند نگاه داشت؟ به راستی که او بردبار آمرزگار است! (۴۰ - ۴۱)

(مشرکان) با سختترین سوگندهایشان به خدا سوگند خورند که اگر بیم‌دهنده‌ای برایشان بیاید حتماً راه یافته‌تر از هر یک از امت‌ها باشند ولی وقتی بیم‌دهنده بر آنها آمد جز مخالفت و نفرت چیزی بر آنها افزوده نشد! در زمین گردن‌کشی و تکبر کنند و نیرنگ و حيله اندیشند و نیرنگ جز صاحبشان را فرانگیرد! مگر اینان جز عذابی که بر پیشینیان آمد می‌توانند انتظاری داشته باشند؟ بر سنت الهی هرگز دگرگونی نخواهی یافت و بر سنت او هرگز تغییری نخواهد بود! مگر اینان در زمین نمی‌گردند تا بنگرند عاقبت کار کسانی که پیش از آنها بودند، و در نیرومندی سخت بر آنها برتری داشتند، چگونه شد؟ هیچ چیز در آسمان‌ها و زمین نمی‌تواند از قدرت خدا بکاهد و او را عاجز گرداند بی‌گمان او دانای تواناست. و اگر خدا آدمیان را بدان چه کردند مؤاخذه کند در روی زمین هیچ جنبنده‌ای باقی نگذارد. ولیکن عقوبت آنان را تا مدت معینی (تارستاخیز) به تأخیر اندازد و چون وقت عقوبت فرا رسد همانا خدا به اعمال بندگانش بیناست (که چه کسی مستحق عقاب است و چه کسی سزاوار کرامت)! (۴۲ - ۴۵)